

# MALEZYA'DA EĞİTİM VE MEVCUT SİSTEMİN KALKINMASINA YÖNELİK PLANLAMALAR

Emrin Çebi



**İNSAMER**  
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ  
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER  
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

**Referans için:** Çebi, Emrin, "Malezya'da Eğitim ve Mevcut Sistemin Kalkınmasına Yönelik Planlamalar", Araştırma 90, İNSAMER, Ocak 2019.

**Araştırma 90**

## Giriş

Malezya, eğitime diğer alanlara nazaran öncelik veren nadir Müslüman ülkelerden biridir. UNESCO'nun Herkes için Eğitim (EFA) projesi çerçevesinde de eğitime en çok harcama yapan ülkelerdendir.<sup>1</sup> Malezya'da EFA, aslında 1950'lerde bağımsızlığın kazanılmasından hemen sonra uygulamaya konan bir programdır. Eğitime yönelik yatırım ve taahhütler, bağımsızlıktan itibaren ülkenin en önemli gündem maddelerinden biri olmuştur. Malezya'da 1950'lerde 15 yaş üstü yetişkinlerin okullaşma oranı %40 iken 2010'da bu oran %90'a çıkmış; yine 1950'lerde %7 olan lise tamamlama oranı 2010'da %75'e ulaşmıştır. 1950'de üniversite eğitimini tamamlayanların

oranı %1'lerde iken 2010'da %15'i bulmuştur.<sup>2</sup> Bağımsızlığından itibaren Malezya, beş yıllık millî kalkınma planları çerçevesinde eğitime oldukça fazla yatırım yapmıştır. Ülkenin bu alanda sağladığı başarıda, siyasi kadroların yanı sıra halkın da eğitim konusunu ciddiye alması önemli bir etkidir.

Ülkede normal devlet okulları yanında eğitim dili Çince ve Tamilce olan ve devlet tarafından idare edilen okullar da vardır. Bunlar dışında ülkede özel olarak işletilen dinî okullar da bulunmaktadır.

Resmî eğitimin dört-beş yaşlarında başladığı Malezya'da ilkokula başlama yaşı altıdır.



**İNSAMER**  
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ  
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER  
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

İlköğretim altı yıldır ve zorunludur. İlköğretimin tamamlanmasından sonra *hazırlık ortaöğretimi* yani *lower secondary*, Malezya’da Form 1-3 şeklinde ifade edilen iki yıllık bir eğitim sürecini kapsamaktadır. *Üst kademe ortaokul* olarak ifade edebilecek olan *upper secondary education* ise üç yıldır. Öğrenciler bu eğitimler sonrası iki yıllık üniversite eğitimine hazırlık babında verilen ve matriculation olarak adlandırılan eğitimi tamamlamaktadır. Böylece üniversite öncesi toplam 12-13 yıllık bir eğitim programına tabi olmaktadır. Öğrenciler her eğitim dönemi sonunda seviye tespit sınavlarına tabi tutulmaktadır. Ülkede öğrencilerin teknik mesleki eğitime mi yoksa akademiye mi devam edeceklerini belirleyen iki farklı sınav süreci daha vardır. 17-18 yaşlarını kapsayan lise sonrası eğitim ise üniversiteye gidecek öğrenciler için hazırlık aşaması niteliğindedir.

Malezya’da öğrenim dönemleri sonunda öğrencilerin tabi tutuldukları sınavlar şunlardır:

- 6. sınıfın sonunda İlkokul Değerlendirme Testi (*Ujian Penilaian Sekolah Rendah/UPSR*)
- Hazırlık ortaöğretimi (*lower secondary*) sonunda Ortaokul Değerlendirme Testi (*Penilaian Menengah Rendah/PMR*), Malezya Sınav Sertifikası (*Sijil Pelajaran Malaysia/SMP*) ve İngiliz milletler topluluğu ülkelerinde İngiliz eğitim sistemine tabi okullarda gerçekleştirilen Eğitim Genel Sertifikası (*General Certificate of Education/GCE O level*)
- Üst kademe ortaöğretimi (*upper secondary*) sonunda Malezya Yüksek Okul Sertifikası Sınavı (*Sijil Tinggi Persekolahan Malaysia/STPM*), Malezya Yüksek Din Eğitimi Sertifikası (*Sijil Tinggi Agama Malaysia/STAM*)<sup>3</sup>

Malezya’da eğitim dönemi ocak ayından başlayarak kasım ayının üçüncü haftasına kadar olan ortalama 190 günlük süreci kapsamaktadır. 11 aylık eğitim sürecinde beş millî tatil dönemi vardır. Okullarda sabahçı ve öğlenci olmak üzere iki dönemli eğitim verilmektedir.

Malezya’da özellikle düşük gelirli ailelerin çocuklarının eğitimlerine devam edebilmeleri için de başarılı stratejiler geliştirilmiştir. Örneğin bu çerçevede 1962’de okul ücretleri kaldırılmış, 1967’de okullarda sağlık programları başlatılmış, 1972’de ek gıda programları uygulamaya konulmuş ve 1983’te okullarda süt dağıtımı ve geri iade edilmek üzere öğrencilere ücretsiz ders kitapları dağıtımı yapılmıştır.

Malezya’nın ulusal kalkınmada öncelik verdiği konuların başında gelen eğitim alanında altyapıyı güçlendirmek ve geliştirmek için de 1970’lerden itibaren büyük yatırımları olmuştur. Bu yatırımlar 1980’lerde ikiye katlanarak %7,5’i bulmuştur. 1990’larda yine hızlı bir ivme ile %15,3’e, 2003’te ise %25,9’a yükselmiştir. Özellikle 1980’lerde %45 olan üst kademe ortaöğretimi (*upper secondary*) mezuniyeti, 2015’te %82’ye çıkmıştır. Okul öncesi eğitim ise 2015 itibarıyla %80’lere ulaşmıştır. Eğitime yapılan bu yatırımlarla 1980’lerde gençlerin %88 olan okuma yazma oranı 2015 ile birlikte %99’u bulmuştur.

Malezya’da kız çocukları erkek çocuklarla eşit eğitim hakkına sahiptir. UNICEF’in “Çocuklar İçin İlerleme” raporuna göre Malezya’da eğitime katılım oranları kızlarda %95,3, erkeklerde %95,1’dir.

Malezya, BM tarafından binyıllık kalkınma hedefleri kapsamında belirlenen 2005 yılına kadar toplumsal cinsiyete dayalı eşitliğe ulaşmak için kendi hedeflerini koyan 125 ülkeden biridir.<sup>4</sup>

Bu çerçevede planlanan eğitim politikaları şöyledir:

1. Eğitim Kalkınma Master Planı 2001-2010 (*The Education Development Master Plan 2001-2010*)
2. Eğitim Tasarımı 2006-2010 (*The Education Blueprint 2006-2010*)
3. Eğitim Tasarımı 2013-2025 (*The Education Blueprint 2013-2025*)<sup>5</sup>

2013 yılına kadar okul öncesi eğitimden üniversiteye kadar Eğitim Bakanlığı, yükseköğretimden ise Yükseköğretim Bakanlığı sorumluyken 2013 yılında yapılan bir düzenlemeyle bu iki bakanlık birleştirilmiştir.<sup>6</sup>

2011 yılında Malezya Eğitim Planı/2013-2025 ile ülkedeki eğitim sisteminin kapsamlı bir incelemesi yapılmıştır. Bilgi temelli ekonominin (*knowledge based economy*) kritik rolünü vurgulayan bu plan dâhilinde eğitim sistemi belli tarihlendirmelerle üç periyoda bölünmüştür. Plana göre 2013-2015 döneminin odak noktası, eğitim ve özel ilgi gerektiren öğrencilerin sosyal ihtiyaçları olurken; 2016-2020'yi kapsayan ikinci dönemde ilk aşamadaki hedeflerin kontrol ve pekiştirilmesi, 2021-2025 döneminde de özel sektörün eğitime daha çok dâhil edilmesi öngörülmüştür.

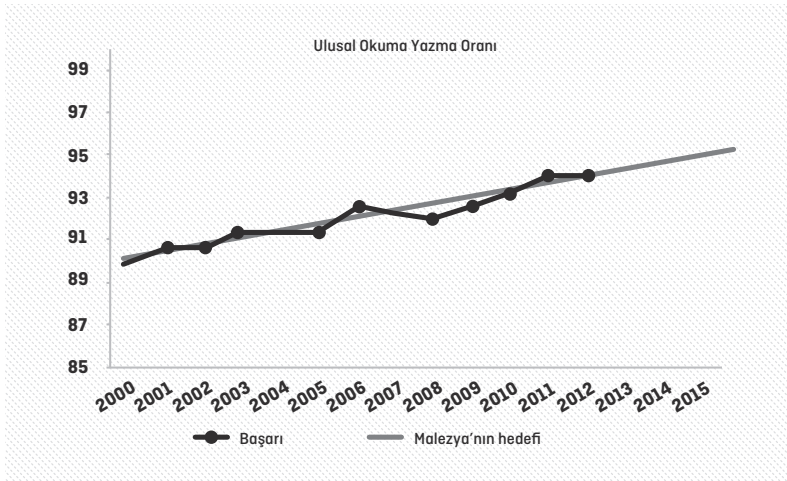
## Mali Destek Programı

Ekonomik durumu iyi olmayan ailelerin çocukları için projelendirilen bu program dâhilinde ilkokul, ortaokul ve lise çağındaki 800.000 çocuğa 2013 yılı boyunca 60 milyon dolar harcanmıştır. Gıda yardımı çerçevesinde 550.000 çocuğa beslenme, 12.000 çocuğa forma, 1.400.000 çocuğa da süt yardımı yapılmıştır. 2008'de yine ülkede geçmiş dönemlerde uygulanmış olan okul kitaplarının ücretsiz dağıtım projesi, 2013 yılında bütün ilk

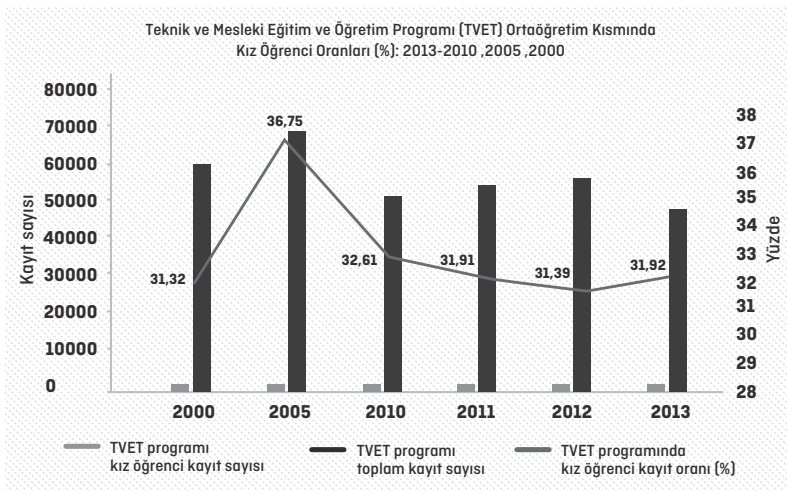
ve ortaöğretim öğrencilerini kapsamıştır. Düşük gelirli aileleri desteklemek için 2004'te uygulamaya konulan Eğitim Yardımı Programı adlı proje, verimliliğinin ölçülmesi için 2010 yılında askıya alınmıştır.<sup>7</sup>

Bütün bunların yanı sıra *Orang Asli* olarak bilinen yerli halka yönelik olarak da eğitim planları geliştirilmiştir. Okulu bırakmaların çok yoğun olduğu bu kesim arasında okula devamı sağlamak için K9 Kapsamlı Model Okul (*K9 Comprehensive Model School*) çerçevesinde bu insanların yaşadığı bölgelerde altı yıl ilköğretim ve üç yıl hazırlık ortaöğretiminin (*lower secondary*) bir arada olduğu okullar inşa edilmiştir. Böylece okul bırakmaların en aza indirilmesi amaçlanmıştır. Bunun yanında ulaşım ve yatakhane hizmetleri gibi imkânlar da sunulmaya başlanmıştır. 2015 yılında Orang Aslilerin yaşadığı bölgelerde açılan beş okul %100 dolulukla hizmete başlamıştır. Ayrıca yerli çocukların eğitimi için yerli öğretmenlerin yetiştirilmesi de planlanmıştır.<sup>8</sup>

Sokak çocukları, kayıt dışı çocuklar ve büyük çiftliklerde çalışan çocuklar için de alternatif programlar geliştirilmiştir. Bu çerçevede sivil toplum kuruluşları ve bakanlıkların iş birliğiyle *Alternatif Eğitim Programları ve Sokak Çocukları İçin Okul* programları oluşturulmuştur. Ağustos 2013'te Kuala Lumpur Chow Kit'te açılan *Sekolah Bimbingan Jalian Kasih* adlı okul bu kategoride hizmet veren ilk okuldur. Bu okullara alınan 5-18 yaş arası çocuklara özel eğitimli danışman öğretmenlerin gözetim ve rehberliğinde eğitimler verilmiştir. Kayıt dışı çocuklara yönelik program çerçevesinde ise Ocak 2011'de açılan *Yayasan Guru Malaysia Berhad* adlı merkezde 700 mülteciye temel eğitimler verilmiştir. 2013 yılında hükümet, diğer özel girişimler ve STK'ların okul-



**Kaynak:** <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002297/229719E.pdf>, s. 76.



**Kaynak:** <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002297/229719E.pdf>, s. 88.

larını da tanımış ve böylece 15.039 öğrencinin eğitim aldığı 177 kurum, Eğitim Bakanlığı tarafından resmî kayıt altına alınmıştır.<sup>9</sup>

Malezya'da eğitimde kız-erkek oranlarının eşitlenmesi çalışmaları 1976-1980 yıllarını kapsayan üçüncü eğitim planı çerçevesinde başlatılmıştır.<sup>10</sup> Ancak son yıllarda erkek öğrencilerin derslerdeki performans ve katılımlarının düştüğü gözlemlenmiştir. Bu durumla kadın öğretmen sayısının erkek öğretmen sayısını büyük oranda geçmesi arasında ilginç bir bağ kurulmuş olup ülkede öğretmenlik sektörünün “kadınlaşması” gibi bir olgudan da söz edilmektedir.<sup>11</sup> Bu yüzden Malezya'nın diğer EFA ülkelerinden farklı olarak önceliği, hem erkek ço-

cukların eğitimlerini devam ettirme ve performanslarını geliştirme hem de kadın ve erkek öğretmen sayılarındaki dengesizliğin giderilmesini sağlama üzerinedir.<sup>12</sup>

Millî eğitim politikası olarak fen bilimleri ve teknoloji alanlarında eleman yetiştirmek ön plana çıkarılırken meslek liselerinde kız oranlarının düşüş seyri izlediği belirtilmektedir. 2015 EFA raporuna göre meslek liselerindeki kız öğrenci oranı %32'dir.<sup>13</sup> Malezya'da iş ya da meslek sahalarında kadınların geleneksel olmayan yahut alışık olunmadık alanlarda da istihdamı hedeflenmekte, bazı mesleklerin sadece kadınlara has bir hal alması engellenmeye çalışılmaktadır.<sup>14</sup>

Malezya'da 2020'de kalkınmış/gelişmiş bir ulus olma amacı çerçevesinde geliştirilen Ulusal Eğitim Felsefesi'nde (*Falsafah Pendidikan Kebangsaan*) “kalite” temel hedefdir. Bu çerçevede Malezyalı mezunların üst düzey düşünme ve iletişim becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır.<sup>15</sup>

## Eğitimi Güçlendirmek İçin Girişimler

“*Malezya için Öğret*” projesi ile yerel ve uluslararası okullardan mezun olan başarılı gençlerin belli birtakım eğitim programlarına tabi tutularak belirlenen pilot okullarda görev yapmaları hedeflenmiştir. Bu mezunların 2012-2015 yılları arasında yapılan seçmeler ve eğitimler sonucu, düşük performanslı 15 okulda eğitim vermeleri planlanmıştır.<sup>16</sup>

2012’de başlatılan Performans Gelişim Programı/ Yüksek Performans Okulları ve Okul Performans Geliştirme Programı çerçevesinde düşük performans gösteren okulların iyileştirilmesi hedeflenmiştir.<sup>17</sup>

“*Yeniden Yapılanma*”: 2011’de açıklanan bu program, öğretmenlerin gelişmesinde ve öğrencilerin performansında okulların konumunu öne çıkaran bir programdır. Bu program, genel sınavlarda en iyiden en kötüye performans gösteren okulların başarı sıralamasına göre listelenmesi ve iyi performans gösteren okulların Bai’ah yani performansa dayalı sözleşme ile ödüllendirilmesi üzerine planlanmıştır.<sup>18</sup>

“*Güven Okulu Çerçevesi*”: 2011 başında kamu özel ortaklığına seçilen 10 okula olanak sağlanmış ve öğrencilerin gelişimine paralel olarak bu okullara daha fazla otonomi vadedilmiştir.

## Sömürge Öncesi ve Sonrası Eğitim

1414-1511 yılları arasında burada hüküm süren Malaka Malay Sultanlığı zamanında bölge önemli bir ilim merkezi olmuş ve Malaka Malay takımadaları, bölgedeki en gözde belde olmuştur. Malezya ve Patani’de daha çok Arapça “kalma yeri” manasına gelen *funduk* veya yerel dilde *pondok*<sup>19</sup> olarak anılan okulların temelleri de bu süreçte atılmıştır. Bu okullar bu coğrafyada *langgar*, *pesantren*, *penjentren*, *surau*, *meunasah*, *rangkang*, *balee* gibi, bölgeden bölgeye değişen adlarla anılmaktadır.

Malaka’nın bu önemine dair anlatılanlarda, örneğin Java’nın İslamlaşmasında burada eğitim alan “dokuz veli” anlamında *Wali Songo*’nun rolü vurgulanmaktadır. Şu anki pondokların bir prototipi olan *Pulau Upih* kurumunun sonraki

yıllarda İslamiyet’in bölgede yayılmasında büyük rolü olmuştur. 1511’de Portekizlilerin Malaka’dan atılmasından sonra bölgenin eğitimdeki bu merkezî rolü Açe Sultanlığı’na geçmiştir. 19. yüzyılın başlarında Açe Sultanlığı’nın düşüşüyle pondok okulları Patani’deki ulemanın çabalarıyla bölgede tekrar canlandırılmıştır. Bu dönemde Sumatra ile bağlantı da devam etmiştir. Pondok tarzı eğitim Patani, Kedahi Kelantan ve Terengganu’da halen devam etmektedir.<sup>20</sup>

Malaya’ya sömürge ulaşmadan önce geleneksel dinî eğitim, kırsal kesimdeki insanların ihtiyaçları doğrultusunda, onların ihtiyaçlarına cevap verecek seviyedeydi. Sömürge dönemine kadar bölgede eğitim, yönetimden bağımsız dinî yapılar ve sultanlıklar dâhilinde verilmekteydi. Köylerdeki çocukların hemen hepsi altı yaşından itibaren istisnasız Kur’an eğitimi almaya ve Arap alfabesiyle yazılan Malay dilini okuma yazmayı öğrenmeye başlıyordu.<sup>21</sup>

Pondok okullarının zirve yaptığı dönemlerde İngiliz sömürge yönetimi de bölgedeki kontrolünü arttırmıştı. Böylece sömürge sisteminin kapitalist nüfuzu ile Malay toplumunda da sınıflar meydana gelmiştir.<sup>22</sup>

Malaya’da modern ve seküler eğitim bir liman kenti olan Penang’ın İngilizler tarafından alınmasıyla başlamıştır. Akabinde bölgede endüstrileşmeyle oluşan liman kentlerinde genellikle Malay olmayan topluluklara yönelik eğitim kurumları açılmıştır. Bu dönemde İngilizlerin bölgede açtığı ilk okullar *Penang Free School* (1816) ve *Singapore Free School*’dur (1823).<sup>23</sup>

İngiliz sömürgesi sonraki süreçte Malayların eğitimine kademeli olarak müdahale etmiştir. Bir yandan pondoklara dokunmama kararı almış

bir yandan da modern Malay eğitim sistemini şekillendirmek için girişimlerde bulunmuştur. İngilizlerin Malaylar için kurduğu okullar, buralarda çocuklara Hristiyanlığın aşılacağı düşüncesiyle başlangıçta halk tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Ayrıca bu okullarda okuyan çocukların sonrasında çiftçilikte istihdam edileceği düşüncesi de buralara rağbeti azaltmıştır. Bunun üzerine İngilizler müfredata İslami eğitimi de içeren bir takım dersler ekleyerek Malayları bu okullara çekmeye çalışmıştır. Bu çerçevede Kur'an kursları da Malay okullarına dönüştürülmeye başlanmıştır. Fakat bu dönüşümden sonra müfredattaki İslami dersler giderek zayıflatılmıştır. İslami dersler öğleden sonraki saatlere konularak günümüzde "akşam okulları" uygulamasına giden sürecin temelleri atılmıştır. Malay dili öğretiminde Arap alfabesi yerine Latin harflerinin kullanımına geçilmiştir. Böylece seküler ve dinî eğitim şeklinde gelişen eğitimde ikilik, bu bölgede de görülmeye başlanmıştır. Çocuklarını bu okullara gönderme zorunluluğuna karşı direnen Malaylar, örneğin 1891'de Selangor'da olduğu gibi kanunla karşı karşıya bırakılmışlardır.<sup>24</sup>

Malay dilinde eğitim veren ilköğretim okulları ilk olarak 1860'larda, Doğu Hindistan Şirketlerinin ticari merkezler olarak konuşlandıkları, sonrasında ise doğrudan İngiliz Kraliyet idaresine alınan Penang, Singapur, Malaka ve Labuan bölgelerini içeren Boğazlar Yerleşimleri (*The Straits Settlements*) bölgelerinde açılmıştır. Sonrasında ise doğrudan İngiliz idaresi altında olmayıp 1874-1895 arasında Himaye Edilen Malay Eyaletleri (*The Protected Malay States*) olan Selangor, Perak, Negeri Sembilan ve Pahang'ı içeren bölgelere kadar yayılmıştır. Bu okullarda dinî eğitim zamanla tamamen kaldırılarak sonunda sadece özel kurumlarda verilmeye başlanmıştır. 1872

yılı Malay eğitim çalışmaları açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu süreçte dinî eğitim Malay okullarından ayırıştırılarak bu kurumlar "Malay Hükümet Okulları" haline getirilmiştir. Bu okullar bugünün ulusal ilköğretim okullarının temelini oluşturmaktadır. Fakat bu durum Malayların tepkisine neden olunca öğleden sonraları verilmek üzere okullara kısmi bir dinî eğitim müfredatı eklenmiştir.<sup>25</sup>

Thomas Stamford Raffles, Frank Swettenham, Richard J. Wilkinson gibi isimler Malaya'da eğitimin dönüşümünde ve Malay ulusal okullarının oluşumunda kilit şahsiyetler olarak anılmaktadır.<sup>26</sup> Sömürgeci dönemde Malaya'nın İslamlaşması ve geleneksel eğitimin yaygınlaşmasıyla öğrencilere Kur'an ilimleri ve temel ilimler dersleri verilirken sömürge döneminde bu derslerin eğitimden çıkarılmasıyla oluşan boşluğun yerini kısmi bir Malay dili öğrenme süreci almıştır.<sup>27</sup> Açılan İngiliz okullarında Malay elitleri eğitilirken Kur'an kursları ise 1872'de kurulan Eğitim Müfettişliği'nin desteğiyle "*Malay Vernacular School*" yani yerel dilde eğitim veren Malay okullarına dönüştürülmüştür.<sup>28</sup>

Aslında Malay ailelerin çocuklarının eğitimiyle ilgilenme konusunda isteksiz olan İngiliz koloni hükümeti, Malay eyaletlerini elinde tutmaya yarayacak anlaşmalar yaparak yönetici Malay elitin çocuklarına bu eğitimi sunmak zorunda kalmıştır. Bu çerçevede hazırlanan programda ilköğretim okullarındaki eğitim dili Malayca, lise seviyesinde ise İngilizce olarak belirlenmiştir.<sup>29</sup>

Pondoklar 2. Dünya Savaşı'na kadar bugün modern Malezya'nın kurulu olduğu topraklarda İslami eğitimin ana merkezleri olmuştur. Pondoklar Johor, Malaka, Dinding, Penang ve Singapur dışındaki bütün bölgelerde kurulmuştur.

Bu medreselerde okuyanlar eğitimlerini daha da ilerletmek için Mekke'ye gitmiştir. Böylelikle Mekke'de 19. yüzyılın sonlarına doğru Arap Yarımadası'nda Jawi topluluğu olarak anılan büyük bir Malay diasporası oluşmuştur. 1920'lerle birlikte Malay öğrenciler Ezher'e rağbet göstermeye başlamıştır.<sup>30</sup>

Fikrî olarak Ezher modelinden etkilenen bu yeni nesil öğrenciler eğitimlerini tamamlayıp Malaya'ya döndükten sonra, özellikle sömürge yönetimine karşı siyasi örgütlenmeler öncesi, eğitim konusunda bazı reformlara gitmişler ve geleneksel pondok eğitim sistemi yerine modern medrese sistemini uygulamaya başlamışlardır.

Geleneksel ulemanın dinî alana olan hâkimiyeti bu yeni fikirlere pek fırsat tanımasa da özellikle Mekke ve Mısır'dan dönen mezunların yavaş yavaş pondokları idare etmek üzere görevlendirilmeleriyle yaşa göre kategorize edilmiş sınıflarda, geleneksel ilimler yanında fenni ilimlere de yer vermeye başlanmıştır. Öğrencilerin başarı durumlarının yazılı sınavlarla ölçülmeye başladığı bu yeni sistemle birlikte pondoklardaki eğitim nizami olarak medrese sistemine dönüşmüştür. Zamanla bu tür medreseler kız öğrenciler için de kurulmaya başlamıştır. Sömürge karşıtı duruşlarıyla tanınan kişiler de bu medrese mezunları arasından çıkmıştır. Bu süreçte Malay milliyetçiliği ve İslami fikirler birbiriyle iç içe geçmiştir.<sup>31</sup> Malezya'nın bağımsızlığından sonra eğitimin merkezîleşmesi sürecinde ise bu medreseler varlıklarını Halk Dinî Okulları (*Sekolah Agama Rakyat/SAR*) adıyla sürdürmüştür.<sup>32</sup>

## Bağımsızlık Sonrası Eğitim

Malezya'nın 1957'deki bağımsızlığından önce Malaya'daki eğitim sistemi 1951'de hazırlanan

Barners Raporu olarak bilinen teklifle düzenlenmiştir. İngiliz Malayası'nda ulusal eğitimle ilgili yapılan bu düzenleme, ilköğretimin altı yıl olması ve eğitim dilinin Malayca ve İngilizce olması gibi sebeplerle bilhassa Malay olmayan (Hintli ve Çinliler) topluluklar tarafından eleştirilmiştir. Malay üstünlüğünü kuvvetlendirdiği gerekçesiyle karşı çıkılan bu raporda yer alan İngilizcenin eğitim dili olarak kullanılması teklifi, 1952'de çıkarılan eğitim tüzüğü ile Çinlilerin protestolarına rağmen uygulamaya konmuştur. Ancak daha sonra İngiliz yönetimi bölgedeki etnik çatışmaları azaltmak için Malay okullarında çok dilli eğitime izin veren teklifi düzenleyerek Tamilce ve Çince dâhil üç dil çözümünü getirmiştir. Buna göre okullarda Tamilce-Malayca-İngilizce ya da Çince-Malayca-İngilizce dillerinde eğitim planlanmıştır.<sup>33</sup> 1955 yılında yeni bir düzenlenmeye daha gidilerek *Razak Raporu* olarak bilinen teklif uygulamaya konulmuştur. Dönemin Malezya Eğitim Bakanı Tun Abdul Razak'a ithafla bu adla anılan düzenleme, Fenn-Wu<sup>34</sup> ve Barnes raporlarının harmanlamasıdır. Buna göre ilkökul seviyesinde Malayca, İngilizce, Çince ve Tamilce dillerinde eğitim verilirken lise eğitim dili Malayca ve İngilizce olarak belirlenmiştir. Malaycanın eğitim dili olduğu okullar *ulusal okul*, Tamilce ve Çincenin eğitim dili olduğu okullar ise *ulusal model okulları* olarak kategorize edilmiştir. Malezya'da devlet tarafından desteklenen bu kategorilerdeki okulların tamamı resmî müfredata uymaktadır.<sup>35</sup>

Razak Raporu, en az 15 Müslüman çocuğun olduğu sınıflarda din dersinin konulmasını, bunun yanında diğer dinlere ait derslerin de talep üzerine ek ders olarak okutulmasını içeriyordu. Bu derslerin bütçesi devlet tarafından karşılanmıyordu. Ailelerinin rızası olmadan çocukların dinî derslere

zorlanmaması da bu düzenleme çerçevesinde belirtiliyordu. Razak Raporu 1957’de somut bir eğitim tüzüğü haline gelmiştir. Bu düzenlemeyle müfredata haftada iki saatlik din dersi konulmuştur. Bu düzenleme, 1952’deki rapora kıyasla din dersleri ile ilgili daha belirgin bir yaklaşım ortaya koysa da bütüncül bir İslami eğitim müfredatı açısından eksik bir düzenlemeydi.<sup>36</sup>

1960 yılında hazırlanan *Rahman Talip Raporu*, 1961’deki Eğitim Düzenlemesi ile birleştirilmiştir.<sup>37</sup> Böylece İslami eğitimin ulusal eğitim müfredatıyla birleştirilmesinde daha başarılı bir sürece girilmiş, din dersleri ilköğretim ve lise seviyesindeki müfredatın önemli bir parçası haline gelmiştir. Din dersi öğretmenleri devlet tarafından tayin edilen memurlar olarak Malezya eğitim sistemine dâhil olmuştur. 1961 Eğitim Düzenlemesi, İslami eğitimin Malezya okullarındaki konumunun belirginleşmesinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Ancak bu yıllarda Malay aileler çocuklarını resmî ya da özel İslami okullar yerine ulusal eğitim kurumlarına göndermeyi tercih etmeye başlamıştır.<sup>38</sup> İslami eğitimin ulusal eğitim sistemine kademeli olarak dâhil edilmesi Malezya eğitim politikalarının hedefleri arasındadır.<sup>39</sup> 1971’de ilan edilen *New Economic Policy/NEP* çerçevesinde hedeflenen ekonomik kalkınma ile ulusal birliğin ve farklı topluluklar arasındaki etnik entegrasyonun sağlanması, ekonomik farklılıkların azaltılması planlanmıştır. NEP, Malayların Müslüman kimliğini yeniden keşfetmelerinde ve İslam’a daha fazla önem atfetmelerinde etkili olmuştur. Ayrıca Federal Anayasa’da ayrıcalık tanınmış olan Malay topluluğun konumunun 1969 ırkçı ayaklanmalarıyla sarsılması da bu sürece etki etmiştir. 1970’lerdeki petrol krizi sonrası Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) ülkelerinden en büyük petrol yardımını alan Malezya, bu sü-

reçte Libya, Kuveyt, Suudi Arabistan gibi ülkelerden de İslami eğitime dair projeleri için çeşitli yardımlar almıştır. Bunlardan en dikkat çeken ise pek çok Müslüman ülkenin desteğiyle kurulan Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi’dir.<sup>40</sup>

Malaylık ve İslam arasındaki ilişki çerçevesinde NEP sonrası İslami eğitim, Malay hegemonyasını güçlendirmede artan bir öneme sahip olmuştur. Ülkede İslami eğitimi sistematik bir hale getirmek için 1973 yılında Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde ayrı bir Dinî Eğitim Bölümü kurulmuştur. Bu bölümün adı 1983’te İslami Eğitim Bölümü şeklinde değiştirilmiştir. 1995’te yapılan yeni bir düzenlemeyle de İslam ve Ahlak Eğitimi Bölümü olarak daha geniş yetkileri olan bir birim halini almıştır. Bu birim, hem ulusal dinî liseler olan *Sekolah Menengah Kebangsaan Agama/SMKA* hem de devlet desteği alan dinî okullar olan *Sekolah Agama Bantuan Kerajaan/SABK* gibi okullarda Arapçanın gelişmesi için katkı sağlamaktadır. Birim ayrıca bu okullardaki kadrolara liderlik eğitimleri de vermektedir. 2010 yılı rakamlarına göre tüm Malezya’da SMKA tarzı İslami okulların sayısı 55’tir. Bu okullarda bu tarihe kadar 16.309 erkek, 22.985 kız öğrenci eğitim görmüştür. Birim ayrıca, dinî okulların ulusal eğitim sistemine entegrasyonu ile de görevlidir. Bu çerçevede önemli bir gelişme, federal yönetimlerin lise seviyesindeki 13 eyalet dinî okulunu (*Sekolah Menengah Agama Negeri/SMAN* ve Yüksek İslami İlimler Müfredatı olarak bilinen yekpare müfredata dönüştürülen Halk Dinî Okulları *Sekolah Agama Rakyat/SAR*) devralması olmuştur.<sup>41</sup>

1970’lerde din eğitiminin didaktik ve doktrinel yaklaşımla verilmesinin öğrencilerde bilginin özümsemesinden ziyade sınavları geçme amaçlı



bir ezbercilik yarattığı düşüncesiyle pratik bilgi ve uygulamaların daha yoğun olduğu bir içerik oluşturulması için düzenlemelere gidilmiştir. 1974'te eyaletlerin yönetiminde olan ilköğretim seviyesindeki İslami okulların federal yönetimin idaresine geçişi tamamlanmış, 1976'da Eğitim Bakanlığı okul binalarında ibadet alanlarının açılması ile ilgili düzenlemeler getirmiştir. 1977'de İslami dersleri verecek öğretmenlerin eğitimi için bir kolej kurulmuştur. 1978 yılında da *Dakwah (Davet)* birimi kurularak bütün eyaletlerde bu birimin alt şubeleri oluşturulmuştur.<sup>42</sup>

1979 yılında hazırlanan Eğitim Raporu Politikası Kabine Komite Raporu, İslami eğitimde bir dönüm noktası olmuştur. Bu raporun en önemli tespiti ise, öğretmenlerin İslami derslerin işlenişine ilgili metod bilmedikleri ve yeterli donanıma sahip olmadıkları olmuştur.<sup>43</sup>

Malezya'da eğitimin İslamlaşması gerekliliği ve buna yönelik icraatlar 1980'lerde dile getirilmeye başlanmıştır.<sup>44</sup> Günümüzde Malezya'da dinî eğitim Ulusal Okullar (*Sekolah Kebangsaan*), Ulusal Dinî Liseler (*Sekolah Menengah Kebangsaan Agama*), Eyalet Dinî Okulları (*Sekolah Agama Negeri*) ve Halk Dinî Okulları (*Sekolah Agama Rakyat/SAR*) olmak üzere dört farklı şekilde verilmektedir. Bu okullar müfredatlarındaki dinî eğitim, idare ve bütçeyle ilgili birbirinden farklı süreçlere tabidir. Eyalet Dinî Okulları eyaletlerdeki sorumlu din işleri birimlerinin altındadır. Halk tarafından kurulmuş olan dinî okullar ise halk, eyalet ve hayır sahipleri tarafından finanse edilmektedir.<sup>45</sup>

Malezya'nın federal yapısı her eyaletin kendi dinî eğitim standart ve müfredatını belirlemesine olanak vermektedir. Bu uygulama bir yandan eyaletlere bir serbestiyet verirken bir yandan da

dinî eğitimin kalitesinde eyaletten eyalete değişen farklılıklara neden olabilmektedir. Eyalet yönetiminin denetimindeki okullardan yahut halk tarafından açılan kurslardan alınan bir mezuniyet belgesi, başka bir yerde tanınmayabilmektedir. Özellikle bu okullar fen bilimleri, matematik gibi derslerde yeterli fonları olmadığı için öğretmen bulmada zorlanabilmektedir. 1977'de bu okulların 150'sinden 11'i resmîleştirilmiştir. Ancak bu durum eyalet yönetimleri tarafından özerkliklerine bir müdahale olarak algılanmıştır.

1983'te federal yönetim, 126. Yöneticiler Toplantısı'nda sultanların da rızasıyla dinî eğitim müfredatını İslami Eğitim Koordinasyonu Danışma Konseyi'ni (*Advisory Council for the Coordination of Islamic Education*) kurarak standartlaştırma teşebbüsünde bulunmuştur. Fakat bu konsey, eyaletlerin daha önce müfredatlarını oluşturduğu İslami okullardan ziyade, 1977'de sayıları 537 olan SAR'ların müfredatlarından sorumlu olmuştur. 1970'lerin sonlarında küresel boyuttaki İslami hareketlenmeler Malezya'yı da etkilemiştir. Malezya'da Batı tarzı yönelimler, bu İslami hareketlenmeler sebebiyle yönetimi eleştirmeye başlamıştır. Bu süreçte dönemin devlet başkanı Mahatir Muhammed, Malezya İslami Gençlik Hareketi (*Angkatan Belia Islam Malaysia/ABIM*) başkanı Enver İbrahim'i hükümette görevlendirmiştir. Bu durum Mahatir'in bu yönelimi marjinalleştirmek yerine absorbe etmek istemesi olarak yorumlanmıştır. Ancak konumunu İslami hedefleri doğrultusunda değerlendiren Enver İbrahim, 1983'te açılan Malezya İslam Üniversitesi gibi pek çok İslami okul ve enstitünün kurulmasına öncülük etmiştir.<sup>46</sup>

Fakat son dönemlerde özellikle SAR ve İslami eğitim veren özel kurumlarda, bazı öğretmen ve

öğrenciler, şiddet içerikli öğretiler ve eylemlerde buldukları iddiasıyla gözetim altına alınmıştır. 2000 yılında *Al-Maunah* isimli bir gruba ait depolara operasyon düzenleyen hükümet güçlerinin buralarda çeşitli silahlar ele geçirdiği yönünde bilgiler bulunmaktadır. Ağustos 2001’de *Malaysian Militant Group/KMM* isimli silahlı bir grubun tutuklanan 25 üyesinin 19’unun SAR okullarından olduğu iddia edilmiştir.<sup>47</sup> Johor’da *Al Tarbiyah Luqmanul Hakiem*, Kelantan’da *Sekolah Menengah Arab Darul Anuar* gibi okullar *Camia İslamia*’ya adam devşirdikleri gerekçesiyle kapatılmıştır.<sup>48</sup>

## Problemler

Okula gitmeyenlerin oranının %1-2 olduğu Malay toplumunda, hangi kesimden çocukların okula gitmediği ya da temel eğitimi tamamlamadan okulu bırakma nedenleri bilinmemektedir. Bu kesimin ekonomik yetersizlikler sebebiyle mi yoksa başka bir sebeple mi eğitime katılmadığının

araştırılması gerekmektedir. Ayrıca bu grubun yerli halktan veya göçmenler arasından olup olmadıkları konusu da tespiti muhtaç bir konudur. Yine özel ilgi gerektiren çocukların tespiti ve eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, diğer çocuklarla eşit bilgi seviyesinde sınavlara hazırlanmalarının sağlanması konuları da Malezya’daki eğitim gündemleri arasındadır.<sup>49</sup>

Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (*Trends in International Mathematics and Science Study/TIMSS*) ve PISA gibi sınavlarda, Malezya’nın diğer Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) ülkelerine göre düşük performans göstermesi, eğitimde Yüksek Düzeyli Düşünme Becerileri’nin (*Higher Order Thinking Skills/HOTS*) gelişmesi konusuna yeterli ihtimam gösterilmediğini ortaya koymaktadır. Bu sınavlarda alınan sonuçlar üzerine Malezya Eğitim Bakanlığı ilköğretim ve lise eğitim müfredatlarının yeniden değerlendirilmesi konusuna odaklanmıştır.<sup>50</sup>



## Sonnotlar

- <sup>1</sup> Gaye Philips, "Early Investments in Education Pay off for Malaysian Girls Today", (2005), [https://www.unicef.org/malaysia/media\\_4948.html](https://www.unicef.org/malaysia/media_4948.html).
- <sup>2</sup> Malaysia Education for All (EFA) 2015, National Review, <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002297/229719E.pdf>, s. 9.
- <sup>3</sup> Malaysia EFA 2015, National Review, s. 6.
- <sup>4</sup> Malaysia EFA 2015 National Review, s. 9.
- <sup>5</sup> Malaysia EFA 2015 National Review, s. 5.
- <sup>6</sup> Malaysia EFA 2015 National Review, s. 7.
- <sup>7</sup> Malaysia EFA 2015 National Review, s. 41.
- <sup>8</sup> Malaysia EFA 2015 National Review, ss. 41-42.
- <sup>9</sup> Malaysia EFA 2015 National Review, s. 42.
- <sup>10</sup> Malaysia EFA 2015 National Review.
- <sup>11</sup> Malaysia EFA 2015 National Review, s. 83.
- <sup>12</sup> Malaysia EFA 2015 National Review.
- <sup>13</sup> Malaysia EFA 2015 National Review, s. 87.
- <sup>14</sup> Malaysia EFA 2015 National Review, s. 91.
- <sup>15</sup> Malaysia EFA 2015 National Review.
- <sup>16</sup> Malaysia EFA 2015 National Review, s. 96.
- <sup>17</sup> Malaysia EFA 2015 National Review, s. 97.
- <sup>18</sup> Malaysia EFA 2015 National Review.
- <sup>19</sup> Mehmet Özay, "A Brief Overview: Breaking of Islamic Tradition of Education in Malaya", presented paper at International Conference on Leadership and Management in Islamic Education (ICLM 2010) 26-27 December 2010, Universiti Teknologi Malaysia, Skudai, Johor Bahry, Malaysia, s. 4.
- <sup>20</sup> Hamid, s. 13.
- <sup>21</sup> Özay, "A Brief Overview: Breaking of...", ss. 4-5.
- <sup>22</sup> Hamid, s. 18.
- <sup>23</sup> Özay, "A Brief Overview: Breaking of...", s. 6.
- <sup>24</sup> Hamid, s. 18.
- <sup>25</sup> Özay, "A Brief Overview: Breaking of...", s. 7.
- <sup>26</sup> Özay, "A Brief Overview: Breaking of...", s. 1.
- <sup>27</sup> Özay, "A Brief Overview: Breaking of...", s. 4.
- <sup>28</sup> Özay, "A Brief Overview: Breaking of...", s. 3.
- <sup>29</sup> Hamid, s. 16.
- <sup>30</sup> Hamid, s. 17.
- <sup>31</sup> Hamid, s. 17-18.
- <sup>32</sup> Hamid, s. 17.
- <sup>33</sup> [https://en.wikipedia.org/wiki/Barnes\\_Report](https://en.wikipedia.org/wiki/Barnes_Report) 248 Fenn-Wu raporu Çin okulları ve Malaya Çinlileri üzerine Çin'de bir dizi yükseköğretim kurumunun mütevelli heyetinin yürütme sekreter yardımcısı olan William P. Fenn ve BM yetkilisi Wu Teh-yao tarafından hazırlanmış ve 11 Temmuz 1951'de Federal Hükümet'e sunulmuştur.
- <sup>34</sup> Fenn-Wu raporu Çin okulları ve Malaya Çinlileri üzerine Çin'de bir dizi yükseköğretim kurumunun mütevelli heyetinin yürütme sekreter yardımcısı olan William P. Fenn ve BM yetkilisi Wu Teh-yao tarafından hazırlanmış ve 11 Temmuz 1951'de Federal Hükümet'e sunulmuştur.
- <sup>35</sup> [https://en.wikipedia.org/wiki/Razak\\_Report](https://en.wikipedia.org/wiki/Razak_Report)
- <sup>36</sup> Ahmad Fauzi Abdul Hamid, *Islamic Education in Malaysia*, S. Rajaratnam School of International Studies, Singapur, (2010), s. 27.
- <sup>37</sup> [https://en.wikipedia.org/wiki/Razak\\_Report](https://en.wikipedia.org/wiki/Razak_Report)
- <sup>38</sup> Hamid, s. 27.
- <sup>39</sup> Hamid, s. 28.
- <sup>40</sup> Hamid, s. 29.
- <sup>41</sup> Hamid, s. 29.
- <sup>42</sup> Hamid, s. 31.
- <sup>43</sup> Hamid, s. 32.
- <sup>44</sup> Mehmet Özay, "Malezya Eğitimin İslamileşmesini Konuştu", (15 Kasım 2012), <http://www.dunyabizim.com/etkinlik/11519/malezya-egitimin-islamilesmesini-konustu> (16.06.2017).
- <sup>45</sup> <http://www.newmandala.org/the-ups-and-downs-of-islamic-education-in-malaysia/> (26.04.2017).
- <sup>46</sup> <http://www.newmandala.org/the-ups-and-downs-of-islamic-education-in-malaysia/> (26.04.2017).
- <sup>47</sup> <http://www.newmandala.org/the-ups-and-downs-of-islamic-education-in-malaysia/> (26.04.2017).
- <sup>48</sup> Ahmad Fauzi Abdul Hamid.
- <sup>49</sup> <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002297/229719E.pdf>, s. 10.
- <sup>50</sup> <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002297/229719E.pdf>, s. 10.